

Seznam příloh

Příloha A – rozhovor s ředitelem Základní školy Jižní

Příloha B – rozhovor s prvním žákem s OMJ Základní školy Jižní

Příloha C – rozhovor s druhým žákem s OMJ Základní školy Jižní

Příloha D – rozhovor profesorkou SOŠ pro administrativu EU

Příloha E – rozhovor s prvním studentem SOŠ pro administrativu EU

Příloha F – rozhovor s druhým studentem SOŠ pro administrativu EU

Příloha A – rozhovor s ředitelem Základní školy Jižní

Snažím se tu práci pojmout tak, že zmapuji teorii a zjišťuji, jak se s integrací školy vypořádávají v praxi. Bylo mi řečeno, že zrovna vy to docela zvládáte.

Ano, my snad ano. Zrovna nedávno jsme byli na jedné mezinárodní konferenci, v pátek, pořádal to magistrát. Byli tam i zástupci z Finska, z Holandska, z Belgie a z Německa (taková striktní paní) a ukazovali, jak to právě oni dělají...

A to měla být tedy jako taková inspirace?

To mělo být jako určitá inspirace, ano. A my jsme tam potom ještě ostatním školám říkali, co tedy děláme nebo co by se dalo dělat. Teď ještě ve čtvrtek a v pátek máme jedno takové setkání. Tam budou dělat nabídky různých procesů a metodických doporučení, která ověřovali na základě nějakých doporučení ze zahraničí. Toho se zúčastní právě i asistentky pedagoga.

Tak, já jsem si tady připravil pár nějakých předpokladů, které se vlastně budu snažit nějakým způsobem ověřit nebo vyvrátit a prvním z nich je domněnka, že proces integrace žáků na středních školách probíhá snadněji třeba právě proto, že pravděpodobně jsou v České republice delší dobu. Tak bych se chtěl zeptat, jak dlouho jsou v České republice Vaši žáci, jestli o tom máte nějaký přehled?

No tak, tím, že sem nastupují od první do deváté třídy, tak je to opravdu pestré. Takže některé děti už jsou tady tři roky a na nich už nepoznáte, jestli jejich rodný jazyk je čeština nebo třeba ukrajinština a u některých dětí to trvá třeba i delší dobu. Některé děti nastoupily v tomto školním roce jako třeba jeden Alžírčan, jedna Filipínka... ta nastoupila před rokem a půl a ta je tedy hrozně citlivá a jde hodně dopředu. Celkově je to tedy různé. Na základní škole je ten prostor pro to, aby se to dítě naučilo. Možný problém je potom akorát v tom, že když k nám nastoupí žák v deváté třídě, tak pak neudělá státní zkoušky, protože se předpokládá, že je to rodilý mluvčí a neposkytují se tam žádné úlevy a výstupy tak, aby to třeba bylo na úrovni B nebo tak. A ještě tam navíc dají takové chytáky, se kterými i český rodilý mluvčí má problém ty testy udělat. Takže pokud dítě nastoupí v osmé nebo deváté třídě, tak je vysoký předpoklad, že byť je to studijní typ s výhledem jít na univerzitu, tak končí na učňáku, protože se dál u nás zkrátka nedostane.

Vy jste říkal, že za tři roky už se nepozná, jestli ten český jazyk je rodný nebo ne, takže si tedy myslíte, že za ty tři roky je to zvladatelné, že to dítě se to rychle naučí?

Ano. My jsme tak jako dávali ještě společně s několika řediteli takový návrh, aby se udělalo systémové opatření, aby žák, který k nám nastoupí prvním rokem, měl zdvojnásobený normativ, abychom se mu mohli věnovat, druhým rokem poloviční normativ návrh a v tom třetím roce už jen 25% a od toho čtvrtého roku už by to mělo být automatické, že zvládá. Pokud to nezvládá, tak je tam ještě někde problém v nějaké vývojové poruše buď chování, nebo učení a to už je pak ale otázkou pedagogicko-psychologické poradny. Bohužel tohle bylo málo byrokratické, takže oni udělali ještě byrokratičtější opatření, takže v podstatě každého cizince musím dostat po třech měsících do poradny, abych zjistil „Jé, on neumí česky!“, napíšu mi potvrzení, že tedy neumí česky a my následně dostaneme nějakou částku na asistenta.

Vy jste tedy zmiňoval nějaké ty normativy... já jsem se snažil nastudovat, že vlastně na žáky s OMJ nejsou zvýšené normativy, že je to v podstatě pouze pokud má druhý a vyšší stupeň podpůrných opatření. Vy jste tedy ale říkal, že u vás zvýšené normativy mají?

My dostaneme třeba možnost nějaké úpravy jazyka, nějaké hodiny navíc, které mu můžeme zaplatit v rámci doučování, anebo některé děti dostanou třeba i asistenta. Mám tam u té Filipínky na půl úvazku možnost zaměstnat asistenta. Ona si tedy k sobě stahuje i nějaké další žáky, aby ta dívčina neměla třeba nějaký pocit osamění. On tedy existuje ještě program Ministerstva vnitra, který je ale cíleně určený pro radnice a ta radnice třeba vypsal právě takový projekt, kterého se účastníme a tím nám dávají nějaké peníze vlastně i na doplnění úvazku toho asistenta tak, abychom pokryli i děti, na které nedosáhneme přes pedagogicko-psychologickou poradnu. Takže nejen po té školské linii lze získávat prostředky, ale i tedy i takto v rámci Ministerstva vnitra, které má peněz relativně dost. Od příštího roku ještě bude fungovat Výzva 28, to je přes operační program Pól růstu pro Prahu a já tam můžu právě napsat všechna možná podpůrná opatření včetně vzdělávání pedagogů anebo dokonce i to, že už teď plánuji, že pojedou deset našich učitelů do Finska podívat se, jak tam například zvládají Somálce a tak podobně.

Tak Vy jste tímto už nadhodil i tu personální stránku věci a já bych se chtěl zeptat třeba, jestli je obtížné obstarat pro to dítě asistenta pedagoga a co to vlastně obnáší?

No tak asistenti pedagoga nebo zaměstnanci obecně nejsou. Všeobecně nejsou lidé, takže se těžko kdokoliv shání. Obvykle to bývá buď někdo ze známých, nebo třeba i rodiče, jejichž dítě má nějaký druh postižení a chtějí být jaksi co nejbližší tomu dítěti, ale my ho nenecháváme v té samé třídě. Ale v podstatě z těchto rodičů, kteří si udělají potom kurz a mnohdy to jsou i vysokoškolsky vzdělaní lidé, se repasují budoucí asistenti, případně pokud je to chytne, tak si

dodělají ještě pedagogické minimum a stávají se z nich učitelé. A musím dodat, že vlastně díky té praxi i mnohdy lepší učitelé než jaké produkují pedagogické fakulty, kde si jdou na čtrnáct dní zahrát na učitele... to zkrátka není praxe.

Já jsem se dočetl, že třeba existují i asistenti, kteří ovládají nějaký jazyk a vlastně se vybírají specificky pro toho žáka, který mluví stejnou řečí. Máte tu takový případ?

No my spolupracujeme s METOU a ona před několika lety ještě s InBází dělala takový rekvalifikační kurz pro cizince... a to většinou byli lidé, kteří se sem přistěhovali a měli nějaké buď pedagogické vlohy anebo nějaké dokonce i vzdělání, akorát neuměli česky a neměli žádnou zkoušku. Takže ti si potom dodělávali vlastně kurz asistenta pedagoga a tím, že ten kurz asistenta pedagoga byl završený zkouškou z češtiny, tak oni tím pádem jsou potom kvalifikovaní. Hodně z nich chodilo k nám na praxi a někteří tady i zůstali. Jedna z nich už odešla na mateřskou dovolenou, ale zbyly nám dvě. Jedna je vystudovaná učitelka, takže vlastně dneska působí jako dvojjazyčná pedagožka a vede odpoledne kurzy češtiny a je to výborné, protože ona sama cítí a ví, kde jsou ta úskalí českého jazyka. Druhá je asistentka pedagoga a ta s těmi dětmi pracuje v průběhu dopoledne. Ony obě tvrdí, že se na půdě školy nebude mluvit tím rodným jazykem, protože obě vlastně umí jak rusky, tak ukrajinsky nebo i bulharsky, máme tady hodně Moldavanů nebo i žáky z Kazachstánu, ti všichni ovládají tu ruštinu, ale ony říkají „Ne, tady ne. Teprve až v okamžiku, kdy budeš potřebovat něco dovysvětlit, nějaké třeba specifické termíny, tak pak můžeme použít rodný jazyk.“ A já si myslím, že to je správný přístup. Něco úplně zakazovat není dobré, ale na druhou stranu by mělo být jasně dáno, kde je nějaká povolená hranice.

My jsme vlastně ani nezmínili, víte zhruba kolik žáků s OMJ na škole máte?

Zhruba šedesát jich tu je. Nejvíce je to Ukrajina, Rusko, Bulharsko, Moldávie, Vietnam, Slovensko... těch je asi pět. Ale tam ten problém až takový není. Teď tady máme vlastně i dvě paní učitelky, které jsou vlastně původem Slovenky, ale učí česky, česky umí perfektně a máme třeba i jako volitelný předmět slovenštinu, takže v deváté třídě si děti mohou ještě vybrat tento jazyk, který je jim mnohdy skutečně cizí, jako třeba pro nás (dospělé) nějaký jiný slovanský jazyk. Je to zvláštní, ale děti tam ten cit už ztrácí.

Také bych se rád zeptal, nevím tedy, jestli vy jako ředitel o tom budete mít přehled, ale jak dlouho asi trvá, než se to dítě po příchodu začlení do kolektivu?

Tak my tu máme systém, že to dítě dostane jakéhosi adjunkta z řad spolužáků, kterého si vytipuje školní psychologka společně s třídním učitelem. Pak ještě vybereme někoho z učitelů, který vládne nějakým tím jazykem, co umí to dítě, třeba přišel chlapec z Alžíru a umí francouzsky, tak pan učitel, co má francouzštinu se mu stal takovým pomocníkem. A většinou to jde i přes angličtinu, kterou tady ovládá 90% lidí alespoň na komunikativní úrovni. Zkrátka vždycky je tu někdo, na koho se to dítě může obrátit, aby nemělo pocit, že je samo v prázdném rybníku. Co se ale týká začlenění dětí do kolektivu, tak je většinou ještě tlačíme, aby šly do nějakých kroužků, protože v té třídě se moc nedomluví, nebo respektive je tam omezený prostor pro nějaké společné zážitky. Takže máme různé spolky jako třeba pionýrský oddíl, je tady Kompas, jsou tady i různé sportovní aktivity a podobně, a ta děcka tam mohou nastoupit a rozvíjet tam svůj talent. A v okamžiku, kdy dají nějakým způsobem najevo, že něco dokáží a ostatní si jich váží, tak právě tehdy jsou začlenění, což trvá ty tři až šest měsíců. Než se dítě rozkouká, než pochopí, že rozhodnutí rodičů přestěhovat se je nutné akceptovat, a že s tím prostě nic jiného nenadělá, chvíli trvá. Ale v okamžiku, kdy se začlení a ostatní mu řeknou „Hele, ty jseš v tomhle dobřej“, tak tehdy je to signál, že se dítě cítí dobře a je začleněné.

A ty děti mají o kroužky zájem? Nemají nějakou nevoli?

No, je tam zpočátku jakýsi odpor, protože to je pro ně zase další novinka, ale musíme je do toho zkrátka jaksi natlačit. Jakmile začnou chodit, tak pak zjistí, že „Jé, on tady ještě je kluk co pochází ze stejné země a tady je třeba holčička co skoro neslyší, ale překonává se, takže já jsem na tom v podstatě perfektně, protože u mě se to může ještě změnit!“ Děti, když se setkají s dětmi jinak handicapovanými, tak zjistí, že se to vlastně dá zvládnout. A tím, že tady jsou i pedagogové, kteří se naučili česky, tak jsou pro děti tím pádem i příkladem.

Nenarážíte někdy na problém nějakých kulturních odlišností, že se například z hlediska tamních zvyklostí nechce dítě převléknout do trička nebo kratšasů, nebo například nemohou respektovat ženu jako učitelku, protože třeba pochází z nějakých arabských států?

Tak my tu z arabských států máme akorát toho chlapce z Alžíru, ale tam to je tak, že maminka nebo babička, pokud se nepletu, pochází ze Slovenska, takže tam podobné problémy nebyly, ale to je jak říkám, je to chlapec, takže to tam možná taky sehrává roli a je to tím pádem trochu jinak. Teď k nám nastoupí do první třídy dívka muslimského vyznání, ale tam nevím, jak to bude vypadat. V každém případě tyhle problémy jsme nijak nevnímali. Akorát třeba pokud jsou Vietnamci a slaví ten lunární rok jindy než my, tak tam vím, že zkrátka na ty příslušné dny je

rodiče omluví. Anebo třeba když jsou pravoslavní, tak s nimi ve škole můžeme počítat až po tom šestém lednu, protože mají ty prázdniny v hlavě nastavené trochu jinak. My to akceptujeme.

Potom bych se rád zeptal, jak řešíte situaci, když přijde do školy matka s dítětem a neumí česky opravdu ani slovo. Jak taková situace potom vypadá?

Tak buď to umí ještě nějaký jiný jazyk, vždycky se najde nějaký z těch jazyků, co tady ve škole já umím anebo učitelé, kteří vyučují ostatní cizí jazyky, takže vždycky se najde nějaká možnost. Ale pak také existuje Integrační centrum Praha nebo ta InBáze nebo META, která disponuje lidmi, kteří mohou případně překládat. Nicméně pokud sem přichází nějaká komunita, například Vietnamci, tak oni už tady mají takové své hájemství a přijdou rovnou i s tím tlumočnickem.

Takže tedy využíváte služby neziskových organizací?

Ano, jednou jsme právě oslovili třeba to Integrační centrum Praha pro někoho z Číny. Nebo třeba využíváme i známé a kamarády. Jednou jsme použili po telefonu, maminka si nevyzvedla kluka, on je z Číny a neuměl nijak, tak tu stál do půl šesté a co teď s ním, telefon matka nebrala. Tak jsem zavolał kamarádovi, který umí čínsky, vždycky jsem mu něco řekl a on mu to přetlumočil do ucha a tak jsem se například dozvěděl, že má jít sám domů.

A řekl byste tedy, že služby těch neziskových organizací jsou užitečné nebo i nepostradatelné?

Myslím si, že je dobré, že ta možnost tu je... je využít.

Pokud vím, tak vydávají celou řadu materiálů a doporučení. Využíváte nějaké příručky?

Ano. Jednou jsou odkazy na jejich webové stránky a my třeba také vydáváme manuál pro rodiče a máme ho přeložený do ukrajinštiny a do ruštiny a dáváme to rodičům v obojí verzi. „Tady to máte česky a tady rusky, máte to na prázdniny jako perfektní slovníček, takže to se naučte.“

A jak vlastně reagují české děti na spolužáky jiných národností?

Oni to docela už vnímají jako součást evropské kultury, že zkrátka občas někdo přijde a my ho pak začleňujeme.

Potom bych se vrátil ještě k těm pedagogům. Řekl byste, že jsou v dnešní době nedostatečně vybaveni pro práci se žáky cizinci?

No, kdyby jenom se žáky cizinci. Ta pedagogická fakulta se zabývá jenom obsahem vzdělávání a nikoliv učitelskými dovednostmi, takže to je jak komunikace s rodiči, ať už to jsou cizinci nebo česky mluvící, což už je i část andragogiky, potom práce s kolektivem, kdy v rámci třídnických hodin musíme všechno ty lidi učit. My tedy naštěstí máme dostatek materiálu, ale myslím si, že tohle jsou základní věci. Nebo potom třeba také typ hodnocení a sestavení nějakých individuálních očekávaných výstupů těch dětí, protože pak si někdo řekne „No ale to se týká jen češtiny, v matematice je to tak a tak.“ No ale v matematice se přeci používají slovní úlohy a jiné názvosloví než se používají někde jinde a to už vůbec nemluví o chemii, kde jsme tak trochu vytrženi z toho kontextu evropských států v chemickém názvosloví. Těm dětem to potom hrozně vadí, že v těchto předmětech dostávají stejné mety, jako dostávají děti české. Je proto důležitější nastavit si, co po nich vlastně chci, protože ono jim to potom do budoucna sepne, ale když nebudou znát ty pojmy, tak se z toho nikdy nevyhrabou.

Pokud se nepletu, tak existuje povinnost nějakého dalšího dozdělávání pedagogů, například ve formě kurzů a přednášek, tak nedá se zajistit, aby se týkaly právě problematiky integrace?

Ano, to děláme v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Jinak využíváme různé kurzy. Jinak máme teď nastavený program právě v rámci Výzvy 28, že vlastně pro celou sborovnu přijde paní, která tomuhle docela dobře rozumí. Měli jsme tu i dvakrát lidi z METY a oni dělají právě i podporu pro pedagogické pracovníky, ale samozřejmě ten, kdo je tvrdý a nechce vnímat novinky, tak to s ním prostě nehne.

Pak mám otázku, jak Vaše škola řeší personální obsazení pro pokrytí potřeb integrace?

Tak máme tu dvě paní učitelky českého jazyka, které mají kurz češtiny jako druhého cizího jazyka, ty vlastně vedou nějaké doučování. Pak je tu paní učitelka, která je původem z té Ukrajiny, takže ta vede také kurzy v odpoledních hodinách a to není jen pro naše děti, tam mohou docházet i tady z okolí a okolních škol. Pak dvě asistentky, jedna z nich studuje učitelství a má češtinu a němčinu, dodělává si ještě speciální pedagogiku a učí děcka česky a pak druhá asistentka, ta je původem z Ukrajiny a ta dopomáhá těm dětem se zacvičit v češtině. Pak tu děláme ještě takové věci jako v posledním srpnovém týdnu příměstský tábor, kam se mohou přihlásit opět jak naše děti, tak děti ze školy Prahy 4, tam bývá takových 15 až 30 dětí a jsou rozdělené na skupinky a naši kantoři je učí právě ta základní slova, aby na mě zkrátka neřvali „školníku“, ale prostě „řediteli“, aby věděly, že tohle je knihovna a tohle je sborovna, a že to není to samé. Takže vlastně to základní pojmosloví a orientaci v té škole se tam naučí.

Chápu tedy správně, že zrovna Vy jste tou školou, do které chodí děti na doučování češtiny?

Ano, ony sem vlastně mohou chodit. Ono je asi 4 nebo 5 škol v Praze a my jsme škola tzv. na stínování, že sem chodí pedagogové z různých škol, aby se podívali, jak by se to mohlo dělat.

Rád bych se také zeptal, jestli jsou podle Vás školy dostatečně materiálně zabezpečeny a vybaveny pro práci se žáky s OMJ?

Tak asi 80% věcí si dělají naše asistentky a učitelky samy. Pak hodně používáme portál Inkluzivní škola, a co teda chybí, je solidní materiál pro dvanáctileté až šestnáctileté děti. Ty co jsou v devítce, tak tam už můžeme použít něco pro dospělé, třeba různé učebnice. Pro malé děti je toho docela dost, tam se teď využívají všechna možná pexesa, kartičky a podobné upravené věci. Nebo používáme třeba učebnice pro speciální školy, kde je to opravdu okleštěné na ten holý základ učiva a jde tam hlavně o slovní zásobu a je to napsáno poměrně dobře. Ale ti pubertáči, těch dvanáct až šestnáct, to je tedy... tam si všechno musíme v podstatě dělat sami, tam je to chabé.

Mohl byste ještě zopakovat, jak teda finanční podporu získává konkrétně Vaše škola?

Bud' to dostáváme jako navýšení normativu s ohledem na to, že děti projdou pedagogicko-psychologickou poradnou, což třeba u Ukrajinců bývá problém. Nejprve jim musím vysvětlit co to je poradna, protože oni mají pedagogicko-psychologickou poradnu jako součást oddělení péče o dítě a ta jejich poradna v podstatě může navrhnout odebrání dítěte z rodiny, takže oni se hrozně báli, kdykoliv jsme je tam posílali a my jsme stále nevěděli proč a pak nám tedy ta paní učitelka, co k nám nastoupila před 8 lety na praxi, musela vysvětlit, že to je z toho důvodu, že to dítě projde poradnou, a když řeknou, že to je věc toho dítěte, tak zůstane v rodině a napíše se nějaké doporučení co s ním dělat, a když zjistí, že to je z důvodu nedostatečné péče rodičů, tak jim dítě odeberou a strčí do dětského domova. Teď už tedy vědí. Čili tam odsud dostáváme prostředky. A potom z těch různých grantů bud' to od Ministerstva vnitra nebo ten Pól růstu, co bude ta Výzva 28. Anebo někdy prostě použijeme pomůcky, které pak využíváme třeba i v rámci speciální pedagogiky pro děti, které mají nějaké problémy ve vzdělávání a také můžeme ještě poskytnout ty samé prostředky na materiály, které potom používáme pro děti s OMJ.

Já jsem se při psaní práce dozvěděl, že školy také narážejí na problém toho, že ty programy se vypisují na kalendářní, nikoliv na školní rok, čímž se ty školy zavazují ke spuštění činností, o kterých nevědí, jestli budou financovány.

Ano, tam je taky problém, že my třeba napíšeme, že tu asistentku nebo třeba doučovací kroužek chceme na těchto dvanáct dětí a ono se mi mezitím jedno odstěhuje a těchto dvanáct dětí je například ze třetích zemí. A mně se sem přistěhují tři Bulhaři, kteří to také potřebují, ale ty já do toho začlenit nemůžu, protože to není třetí země, to je evropská země a na ně je zase jiný grant. Takže tyhle administrativní záležitosti mě zkrátka uchvacují.

Také se údajně naráží na problém se ŠPZ, kdy po tom, co k nim školy pošlou děti na diagnostiku, tak se zařízení vymlouvají, že je nemají jak diagnostikovat a tím pádem je nemohou ani posunout do vyššího stupně podpůrných opatření.

No, to jsme si už vyříkali. Jim prostě řekneme, že podle § 20 jste povinni, i po našem 75h kurzu, je přijmout, my zjistíme, že 75h nestačí a vy nám napíšete, že potřebují asistenta. Takže na tomto jsme se tady dost tvrdě utkali a naštěstí vycouvali z toho svého přesvědčení, že to dělat nebudou. A kupodivu jsme tam třeba poslali po roce třeba tu jednu dívku z Vietnamu a zjistilo se, že je dyslektik, takže ona někdy ta kombinace ještě s tím dalším jazykem je pro ně hodně náročná. Třeba u některých dětí, které tam mají ještě nějakou vadu, tak tam zrušíme na druhém stupni další cizí jazyk. Pokud to není třeba zrovna Rus a my tady učíme ruštinu, tak mu tu ruštinu necháme, protože tam vyniká a exceluje a přes tu ruštinu se zase třeba může naučit česky. Nicméně pokud je to třeba ta Filipínka, tak ještě do ní rvát italštinu, to už by z toho byla za chvíli jelen. Takže tam je lepší, když jsme jí to sebrali a má místo toho další dvě hodiny češtiny, respektive jednu hodinu češtiny a jednu hodinu angličtiny.

Možná by mě zajímalo, jestli máte nějaká doporučení z vaší praxe. Třeba nějaké návrhy, co by se mělo změnit systémově.

No zaprvé třeba, pokud je to dítě s OMJ, tak je to prostě stejné dítě, i když už se narodilo v Čechách a vychovávali ho Vietnamci v Sapě a nepustili ho ven, tak i když je to podle všeho Čech, třeba podle úřadů, má stále ještě odlišný mateřský jazyk. Tak tohle by tam mělo být zohledněno. Stejně jako ještě jestli je to z evropských zemí nebo jestli je ze třetích zemí, to by všechno mělo být jedno, takže systémově takto. Druhá věc je, že jestli mám to dítě zavedené v evidenčním systému a prvním rokem si ho tam zavedu jako cizince, tak už jenom to, že si ho tam zavedu, tak by mi mělo naskočit, že mi přijde například 10 000 na rok nebo, já nevím, 5 000 na měsíc, když tam to dítě bude druhým rokem, tak prostě to tmavě zelené kolečko mi zesvětlá a dostanu 50% té částky a ve třetím roce už to bude tak světle zelené, že dostanu 25% a pak už nedostanu nic. To je prostě jednoduchý systém a nemusím to nijak administrativně zbytečně dokumentovat a dokládat... a odkud je – to už tam stejně jednou je, tak proč to znovu

vypisovat. Takže tohle by mi přišlo jako docela rozumné. Pak se mi líbí ta možnost, co měli třeba ve Švédsku, že mají vlastně tzv. průtokové třídy, kam ty děti nastoupí a vůbec nemluví švédsky, je tam učitelka, které s těmi dětmi pracuje a jestli tam je pět dětí nebo dvacet, to je jedno... prostě s nimi pracuje a ony třeba na nějaké výchovy mohou a nemusí chodit do své kmenové třídy, když je tam perspektiva, že se vrátí. Maximálně rok se tam může dítě zabrzdit. Takže rok může studovat švédštinu a jede opravdu celý den a má jen tu švédštinu. Pokud tam dochází k nějakému zlepšování, tak se v průběhu roku začíná zapojovat třeba do systému těch kmenových tříd, aby začalo poznávat kamarády i mimo tu cizineckou kolonii a za rok už nastoupí tam, kam má. Je potom vybaveno a může normálně fungovat. To třeba u nás jaksi není úplně legální. A my to tady vlastně tak trošku nelegálně děláme, tím že vlastně ty děti mají upravený rozvrh, na řadu těch předmětů chodí k sobě, ale na řadu jiných je právě vytlačíme do knihovny, kde sedí ta asistentka a procvičuje s těmi dětmi a učí je česky.

A když zařazujete do ročníků, tak je přiřazujete maximálně o jeden ročník níž?

Na prvním stupni obvykle zůstává v tom ročníku, ve kterém sem přišel, na tom druhém stupni už děláme jakési přezkoušení a jestli je to studijní typ a je vidět, že to zvládne, tak ho necháme v tom daném ročníku a jestli je to dítě, které má problémy s čímkoliv, tak je lepší ho posunout o ročník zpátky, protože ono třeba má absolvovanou sedmou třídu, to znamená, že matematiku, přírodopis a tyto základní věci by mělo téměř umět jako u nás, tak to umí i třeba z Ukrajiny, z Ruska nebo odkudkoliv a pak se může víc soustředit na tu češtinu. Ale musejí s tím souhlasit rodiče.

A kolik máte zhruba žáků, kteří mají IVP?

Celkově máme dětí s IVP asi 120. Pro ty cizince je to asi nějakých 15 až 20, ale většina dětí s OMJ má spíše PLPP. Pokud tam není zvýšený normativ, tak nám ta poradna ani nepíše, že musíme vypracovat IVP a máme jen ten plán pedagogické podpory, což je jen takový vnitřní dokument pro nás a pokud tam dělám i organizační změnu, tak nám to ta poradna musí nějak potvrdit. Taky tu máme žačku, která je, a to se taky nikde neřeší, ze smíšeného manželství. Matka Češka, otec Američan nebo třeba Belgičan a podobně a ty děti pak mají v těch jazycích hokej. Pak chvíli trvá, než se z toho dostane. Když se z toho dostane, tak to dítě pak třeba může být jazykově nadané, takže zrovna třeba tahle dívka chodí o dva ročníky výš na jazyk. Takže ve výsledku, protože ovládá už několik jazyků a bude si vybírat ještě další, by z ní mohla být třeba dobrá překladatelka.

A myslíte si, protože už máte v jednání se žáky s OMJ jistou praxi, že se celková situace zlepšuje nebo spíše zhoršuje?

No, vzhledem k tomu, že ten stát cítí, že už se sem tlačí hodně cizinců, že už to není, že sem jdou za prací, ale že se sem stěhují s rodinami a je to jejich cílová země, tak ten stát se o to začíná víc starat i po té administrativní stránce a podpoře, takže to teď vnímám, jakože už nebojujeme o každou korunu, ale že už je to takové jednodušší v něčem. Neříkám ve všem, ale vnímám, že nabídek, jak co můžeme využít, je víc. Otázkou je do jaké míry to tak vidí ředitelé, kteří to také řeší. Zním kolegy, kteří řeknou „Jo ty neumíš česky, tak až budeš umět česky, tak sem přijď.“ Ale celkově je to takové zajímavé. My jsme v roce 1997 jeli poprvé do ciziny podívat se, jak se vyučují cizí jazyky, protože tady se do té doby učila jen ruština, tak vlastně inspirace, jak budeme ty další cizí jazyky učit. A nejvíce nás zaujalo to, jaké množství cizinců mají na těch školách a jak vlastně oni učí nikoliv ten cizí jazyk, ale ten svůj jazyk ty cizince. A přes to jsme se vlastně učili, jak tomu cizímu jazyku učit a zároveň jsme tam pochytili, jak realizovat ten podpůrný program pro dítě, které přijde z ciziny. Takže jsme se jeli podívat na výuku angličtiny a nakonec jsme se naučili vyučovat češtinu.

Příloha B – rozhovor s první žákem s OMJ Základní školy Jižní

Učíš se češtinu jenom ve škole nebo se chodíš učit i nějak jinač?

Já se učím jenom ve škole s paní Táňou a ještě jsem chodil do jiné školy učit česky, ale před jedním rokem.

Dobře. A máš pocit, že máš těch hodin hodně nebo málo?

Je to tak tak. Není toho moc, ale není toho málo.

A jakým jazykem mluvíte doma v rodině?

Čínsky.

Češtinu neprocvičujete doma s maminkou?

Doma někdy.

Takže ti třeba pomáhá dělat domácí úkoly?

Ne. Jenom z přírodovědy, herbář.

A jak ti to šlo?

Moc ne, protože jsem moc neuměl jména, ty kytičky.

Takže doma vůbec nikdo nerozumí česky?

Maminka rozumí česky.

A s paní Táňou neděláš úkoly tady ve škole?

Ne.

A pomáhají ti kamarádi nebo spolužáci s češtinou?

Někdy.

A jak ti pomáhají?

Oni mě někdy opravují.

A pomáhají ti třeba i paní učitelky?

Ano.

A jak?

Učí mě češtinu.

A nepovídáš si někdy s paní učitelkou o samotě po hodině?

Jen někdy se na něco zeptám.

Tak a ještě mi řekni, chodíš rád do školy? Baví tě to?

Ano.

A co tě nejvíc baví ve škole?

Matika a informatika.

Tak to budeš určitě šikovný. A proč tě baví zrovna matika a informatika?

Prostě mi to jde hrozně moc a informatika kvůli tomu, že můžeme taky hrát hry, jestli máme všechno dobře. Dostávám hodně jedničky z matiky a informatiky.

A zajímají se tvoji kamarádi o čínštinu nebo o čínskou kulturu?

Někdy.

A s čím máš největší problém ve škole? Co ti jde nejhůř?

Vlastivěda.

A co tam je těžké?

Já jsem se o tom ještě neučil, protože jsem chodil jeden a půl roku do jiné školy a učili jsme se jenom historii a tady se učí vlastivědu i jako historii a zeměpis spolu.

A jak jsi vlastně dlouho už v Česku?

Přijeli jsme před pěti roky.

A tobě je kolik let?

Je mi devět, za chvíli deset.

A kdy máš narozeniny?

Patnáctého července.

Tak to už je brzy. Budeš to nějak oslavovat?

Pojedeme do Thajska za jeden a půl měsíce.

A těšíš se tam?

Ano.

A pojedete všichni celá rodina?

Asi, ne celá. Děda nepojede.

Děda bydlí taky v Česku?

Ne. Děda a babička ne.

Ti jsou v Číně?

Ano, ale babička se mnou pojede.

A co tam budete dělat?

Všechno možné. Jíst a hrát.

Příloha C – rozhovor s druhým žákem s OMJ Základní školy Jižní

Po vyzvání asistentky pedagoga se představí:

Dobrý den, já jsem _____. Chodím do páté třídy Chrousti na Základní škola Jižní. Já mám rád dělat parkour a sport.

A kolik je ti let?

Jedenáct let.

Tak já se tě dnes zeptám na pár otázek. Když nebudeš vědět, tak se klidně zeptej, abych to zopakoval, dobře?

Ano.

Řekneš mi, jestli se učíš češtinu tady ve škole nebo i doma?

I doma.

A chodíš někam na doučování?

Ne.

A myslíš si, že toho doučování máš hodně nebo málo?

Normálně.

Dobře. A jakým jazykem doma mluvíte?

Česky, francouzsky a arabsky.

A který z nich máš nejradši?

Francouzsky, protože mluvim líp než česky.

Ještě mi prozrad', pomáhají ti kamarádi nebo spolužáci s češtinou?

Jo, jeden.

A jak ti pomáhá?

Když mám něco špatně, tak mi řekne, že to mám špatně a jak to má být.

Chodíš rád do školy, baví tě to tady?

Jo.

A co tě baví nejvíc, máš nějaký oblíbený předmět?

Tělocvik.

A proč zrovna tělocvik?

Protože mám rád sport a pohyb.

A pomáhají ti i paní učitelky s češtinou?

Ano.

Příloha D – rozhovor s profesorkou SOŠ pro administrativu EU

Jak dlouho pobývají v Česku Vaši žáci?

To je velmi různé, protože někteří přijedou a jsou tady před nástupem do školy, což samozřejmě pak přináší obrovské problémy. Máme tady z loňska v prváku chlapce z Ukrajiny a ten vlastně přijel krátce před tím, než nastupoval do školy, navíc tu byl pouze s babičkou, takže to přinášelo obrovské problémy. On je teď na intru, to je myslím naše velká výhoda, takže je vlastně v celodenní péči český mluvícího obyvatelstva a to mu hrozně pomáhá. S tou socializací je to vše zjednodušené, protože ne vždy je to jen jazyk, ale i odlišná kultura, způsob výchova, tak to vše v tom pochopitelně hraje roli. A pak jsou tu i takoví, kteří se tu už narodili. Nebo nemuseli se tady narodit, třeba jsou tu od dětství, základní školu už absolvovali tady, ale jsou stále počítáni jako žáci s OMJ.

Ještě k té střední škole – já jsem se domníval, nebo jeden z těch předpokladů je, že na středních školách je těchto dětí méně právě kvůli tomu sítu, že například na základní škole by se měly naučit a třeba pokud přišly na konci základní školy, tak by se na střední nedostaly.

Já jsem byla především na takovém diskusním setkání o integraci žáků s OMJ a to síto se vlastně vytvořilo jakoby uměle, protože ho tvoří přijímačky. Ti žáci nemají žádné úlevy, když jsou vlastně přijímáni na střední školu, tak musejí dělat přijímačky z češtiny a to je pro ně samozřejmě handicap. Pro ty, kteří jsou na té škole dostatečně dlouho, nebo v Čechách, tak ti to zvládnout, no ale pochopitelně že v tomto případě to je problém, protože dokud jsme přijímali na průměr, což bylo ještě před dvěma lety, tak oni mohli projít, protože oni i na té základce dostali dobré známky a my jsme je přijali na základě průměru i s prachbídnou znalostí češtiny. To by teď mělo být trochu eliminované. Nicméně já zase tolik neznám základy tohoto procesu přijímání, navíc jsou tam podle mě úlevy pro ty, kteří nepobývají na území České republiky. Tady třeba ten náš Ukrajinec, který je v prvním ročníku, tak ten si myslí, že nemohl dělat podle mě klasické přijímačky, to si myslím, že dost dobře není možné. A pak tady máme

dvě Mongolky v prváku a ty mají s jazykem taky velký problém. Ale třeba teď mně maturovala Mongolka a ta mluvila, kromě toho, že byla ze Zlína a měl moravský nádech, tak na ní nebylo nic poznat.

A když by byla nějaká studentka například z Ukrajiny, která tedy mluví plynule česky, tak i tak má nějaké úlevy, například při diktátech?

Ne. Oni nemohou mít žádné úlevy, vůbec ani při diktátech, ani ničím jiném. Tam jediná realizovatelná úleva je, že oni nejsou v prvním pololetí hodnocení, ale to je v podstatě jediné. Teď třeba na tom diskusním setkání, kde jsme byli s paní ředitelkou, která s tím má letité zkušenosti, tak ta říkala, že oni přecházejí u cizinců na slovní hodnocení. Ono je to česko-italské gymnázium, takže je tam spousta Italů a ti mají s češtinou velký problém, takže přecházejí na slovní hodnocení, což lze i v jednom předmětu, zbytek už je klasifikovaný normálně, ale jeden dva mohou být slovně, nicméně to u nás nevedeme. Čili oni podle vyhlášky nejsou hodnocení v prvním pololetí, ale záleží tam, tam je nějaká určená délka pobytu, nesmějí tady pobývat delší dobu než... a tam je stanovena nějaká doba. No a pak tedy nejsou hodnocení, ale ve druhém už jsou hodnocení normálně. Teď se to ještě řeší tak, protože já jak dělám zároveň výchovného poradce, tak se to ještě řeší tak, že oni vlastně dostávají z PPP doporučení na tzv. podpůrné opatření. Ta PO ale obvykle spočívají jenom v tom, že oni dostanou vlastně navíc čas, aby stihli vypracovat ty úkoly, protože například mohou mít problémy s orientací v textu. Takže to je jako tahle cesta. No a potom my se jim snažíme vycházet vstříc, abychom nejeli jenom podle nějakých vyhlášek a zákonů, tak u nás mají možnost a chceme je přimět, aby tam chodili, protože je to zadarmo, je to vlastně nepovinný předmět Čeština pro cizince. A to je dělané tak, že oni v prvním a druhém ročníku by si měli umět pak poradit se slovní zásobou, gramatikou... takové věci, které trochu přináleží té základní škole. A třetí a čtvrtý je vlastně věnovaný tomu, aby se cíleně připravovali k maturitě. Jedna studentka, kterou mám na češtinu, tam dochází a my spolu připravujeme to, z čeho bude maturovat. Protože u maturity nejsou úlevy žádné s výjimkou toho, že oni mohou mít výkladový slovník a to je všechno. Jinak musí splnit jak slohovou práci, didaktický test a potom ústní zkoušku.

Jak dlouho zhruba trvá, než je žák s OMJ přijat do kolektivu?

To přijetí do kolektivu tady není zase tak složité, protože já si myslím, že tohle zrovna máme poměrně dobře ošetřeno a propracováno. Když studenti přicházejí do prvního ročníku, tak se vyjíždí na adaptační kurz, který je pětidenní, a tam je dostatek prostoru na všechny aktivity, aby i ta odlišnost byla nějakým způsobem vysvětlena těm ostatním a myslím, že to je fakt to

poslední, s čím by tady mohli mít problémy. Samozřejmě, že když přijde nový žák, který přijede a chce nastoupit do druhého nebo třetího ročníku, tak si ale nemyslím, že tím základním důvodem komplikovanosti je jazyk. Tam je to často tím, že ten kolektiv je už nějak vytvarovaný. Obecně začlenění do kolektivu nepřináší zásadní problémy. Případně máme funkční metodiky prevence, takže když třídní vidí, že by to nefungovalo, tak se udělá takové sezení pro třídu, aby se vztahy nějak narovnali, takže si myslím, že toto je tady ošetřeno velmi dobře. Navíc si myslím, že je u nás potřeba přihlížet k tomu, že ty děti jsou čím dále lepší. Měli jsme teď 560 přihlášek a bereme 210 dětí, takže když je možnost si děti vybírat, tak jsou tady pak v podstatě skutečně luxusní. Teď jsem studovala to výchovné poradenství a chodím na různé semináře, tak vidím, že tu oproti ostatním školám nemáme žádné komplikace v tomto směru. Potom pak máme už více prostoru řešit nějaké drobné nuance. Většinou jsou tu ale perfektní děti, jak intelektuálně, tak sociálně. My tím pádem tyto problémy skutečně neřeším, a když se něco objeví, tak se ihned zasáhne, aby se to urovnalo.

A vy už jste teda zažila osobně nějaký ten případ, kdy by se něco problémového objevilo?

Nezažila, protože u mě ve třídě nikdo nepřišel s odlišným mateřským jazykem. Mně přišel do třetího v polovině roku jeden chlapec, ale já jsem to vyřešila tak, že já jsem chtěla, aby přišel, vzali jsme ho sem na několik hodin dopoledne a svým dětem jsem pak řekla, protože vedení bylo milosrdné a nechalo to rozhodnutí na mě, nechala jsem ho ve třídě i na přestávky a tak a dětem jsem pak řekla „Tak co, co vy na to?“ a oni mi vysvětlili „Tak jsme přece dospělí lidé a dokážeme přijmout jednoho nového člověka.“ A to bych řekla, že velmi vypovídá o tom, že děti jsou u nás na tom intelektuálně velmi dobře. My tu těch cizinců ani nemám až tolik. Ale někteří mají i třeba odlišnou barvu pleti, například máme Thajce, máme tady Vietnamci, Mongolky, jednu muslimskou studentku zahalenou v šátku a myslím, že dětem už nepřijde nijak zvláštní, že se objeví nový cizinec a spíše to stavíme tak, aby to brali jako možnost dozvědět se něco nového. Ti cizinci pak například v Geopolitice přednášejí o své kultuře nebo státu, aby s tím seznámili ostatní. Takže spíše to vzít jako pozitivní věc, že je to něco, co nás může obohatit. Toto se nám daří, ale myslím, že je to proto, že ty děti jsou takové, jaké jsou. Tady vlastně není problém přijmout kohokoliv. Měli jsme tu i klučinu na vozíčku a to byl pomalu největší oblíbenec ve třídě. Máme tady sluchově i zrakově handicapované děti. Já netvrdím, že nemají problémy, to by nebyla pravda – mají problémy, ale umíme si s nimi poradit. Když vidíme, že se něco děje, tak jsem tu já jako výchovný poradce, školní psycholog je tu taky.

Další předpoklad se zaměřuje na personální stránku věci a je jím, že učitelé považují současné řešení integrace za nevyhovující. Cítíte, že jsou pedagogové nedostatečně vybaveni pro práci se žáky s odlišným mateřským jazykem?

No... já bych řekla, že to záleží zase na tom, z jakého prostředí ti cizinci jsou, protože třeba já mám ještě výhodu, že si nějak poradím s ruštinou. Takže když přijde z rusky mluvícího prostředí dítě a nejsem schopna mu to sdělit česky, tak si nějak lámanou ruštinou pomůžeme. Když jsem učila tu Číňanku ve druháku a ona neuměla slovo česky, tak jsme si museli, byť s mou šílenou angličtinou, poradit, aby chudák neseseděla, nekoukala a neobkreslovala slidy. Anglicky jsem se jí snažila vysvětlovat nějaké věci, nějaké základy. A myslím si, že většina učitelů je tomu nakloněná. Samozřejmě se nemůže nikdy počítat s tím, že to budou všichni, je to stále nějaká práce navíc, tomu dítěti se musí věnovat individuálně pozornost. Když sedí čínské dítě ve škole a chceme, aby fungovalo. Ale tehdy se to asi vydařilo, protože ona se rozhodla, že tady zůstane a je tady třetím rokem, chce tu žít a bydlet, takže asi ji ta škola nemohla otrávit a myslím, že jí pomohli i spolužáci, kteří s ní hodně komunikovali anglicky a snažili se jí i učit česky a myslím si, že museli fungovat dobře i učitelé, protože jinak by to nešlo. Ta dívenka už se dnes domluví česky, ale občas jsou tam problémy. Včera zrovna jsem ji chudinku rozplakala, protože měla referát na „Komu zvoní hrana“ a mluvila tam o hlavní pušky. Tak jsem se ptala „Lindo, a co je to ta hlaveň?“ a ona „Já vím co to je, já vím co to je“... že někdy je taková šprajclá a já říkám „No tak když to víš, tak mi to vysvětlí“ a nakonec se rozplakala a dál už jsem radši do toho referátu nezasahovala. Takže samozřejmě, že to přináší takovéto situace, které nejsou třeba ani pro jednu ze stran příjemné. Nicméně jakože bychom cíleně připravovali učitele na to, aby byli schopni pracovat s těmi dětmi, to asi vyloženě ne. Ale myslím, že se tu hodně předpokládá, protože máme možnost jazykového vzdělávání ze všech těch šablon a tak, tak si myslím, že se trochu předpokládá nějaká jazyková kompetence a pomáhá se tomu vlastně z té druhé strany, aby se ty děti co nejvíce naučily česky, aby pak mohly komunikovat i v těch dalších předmětech.

A co se týká DVPP, to není povinně, třeba že by byly nějaké kurzy?

Ne, to není nikdy povinně. Povinně může být pouze to, co ti stanovuje zákon. Řekněme, že zaměstnavatel má ty učitele k tomu, aby se dále vzdělávali. Ale záleží na nátuře. Já rada studuju pořád, takže jsem stále někde na seminářích a školeních a baví mě získávat nové informace. Ale není každý takový, nicméně neznamená to, že je špatný učitel. Ale přikázat se dá pouze to vzdělání, které stanovuje zákon o pedagogických pracovnících, tzn. vysokoškolské vzdělání, pedagogické zaměření nebo dodělané pedagogické studium. Ale to se nedá někomu říct „Tak,

a ty budeš chodit teď tam a tam.“ Samozřejmě tu máme ale tu možnost. Já třeba budu chodit každý týden na 2,5h na angličtinu, to mi zaplatí ne vyloženě škola, protože to jsou zase takové zvláštní mechanismy, jmenuje se to šablony, ale je možné se v tomto směru vzdělávat. A těch učitelů je tu ale víc, kteří se takto vzdělávají, ale nelze to nařídít všem, to prostě nejde. Vzdělávání v přístupu k cizincům by fajn bylo, ale tím, že oni jsou z velmi rozličných zemí, kultur a jazykových skupin, tak si myslím, že to není vůbec jednoduché. Protože ono je to docela slušně ošetřeno pro základní školy, ale pro střední školy už vlastně žádné takové ošetření neexistuje a já si upřímně neumím představit, že by existovalo nějaké jednotné školení, které by těm učitelům nějak zásadně pomohlo. Myslím si, že základní je ta jazyková bariéra, pokud někdo nemá ještě mentálně bariéru, že je to xenofob, tak mu nepomůže žádné školení a bude to tak už navždycky. Ale to jazykové školení samotné člověka asi úplně nevybaví pro přístup k žákům s OMJ. Já tady třeba dělám na začátku roku, protože máme integrované studenty s různým postižením, tak tu dělám pro učitele takový seminář, aby tušili, co to jsou vlastně podpůrná opatření a podobně. Ale že by se dělalo něco, to ne... to jsme zrovna kritizovali i na semináři, že se pro středoškolské učitele nic nepřipravuje.

Vy jste teda zmiňovala ta PO, tak vy máte všechny v jedničce nebo ve dvojce?

Někteří jsou v jedničce, ale ta jednička je to, co podle mě normální učitel dělá v běžném provozu. Na to nemusím vytvářet PLPP, abych dal dítě do jedničky. Jestliže vidím, že my píše písemku, tak počkám, až dopracuje. Samozřejmě pak jsou typy písemek, které je třeba udělat na čas, didaktický test se zkrátka musí udělat v 60 minutách a nejde přes to vlak a nedá se nic dělat a ten stresový moment času se musí použít. Ale jinak si myslím, že normální učitel chce spíše vědět, co ty děti umějí, než neumějí, takže je nechám něco napsat a když vidím, že ještě někdo tvoří a neseděl předtím půl hodiny a nekoukal z okna, tak ho nechám dopsat. To jsou ta PO prvního stupně, že mu třeba i dovysvětlíme něco, čemu nerozumí. To si myslím, že funguje i normálně. A v PO druhého stupně máme teď aktuálně pouze jednu Ukrajinku.

A ta nemá nárok na nějaké doučování nebo docházení někde na dodatečnou přípravu?

No, nárok... ono to je tak, že ty nároky žádné nejsou, alespoň oficiálně. V podstatě záleží na nich, co oni si zařídí, ale my jako škola jim nabízíme češtinu pro cizince. To, že tam někteří nedochází, je jejich volba. A oni prostě to můžou odůvodnit tím, že ty hodiny třeba probíhají tehdy, kdy už děti ze všech tříd mají volno, tedy nějaká osmá nebo devátá hodina odpoledne. Takže když někdo končí v půl jedné, tak tady čekat nebude, nicméně to je jejich volba. Ale potom existují neziskové organizace, které mají velmi propracované programy, například

META. Teď zrovna nám dávali kontakt na intenzivní jazykové kurzy pro cizince ve skupinkách max. o pěti lidech. Takže ono se to dá sehnat a třeba v tomto směru jim pomáháme. Ta čínská studentka Linda snad myslím chodí do jazykovky, takže ta tam ty možnosti má. Naše paní zástupkyně je také velmi akční a pomohla jí leccos dohledat. Nicméně není to tak, že by to bylo povinné. Ale PO třeba třetího stupně tu máme naprosto výjimečně.

Já jsem se totiž domníval, že pokud žák spadá do druhého a třetího stupně PO, tak má nárok na určitý počet hodin češtiny jako cizího jazyka.

Ne, toto platí pro základní školy. To je tak, že oni myslím mají hodiny navíc, třeba si je výchovný poradce vytáhne a to je taková speciální věc, ale to my tu vůbec nemáme.

Asistenta pedagoga tady, hádám, tedy nemáte?

Ne, ani jednoho.

Tak a co se týká toho personálního obsazení pro pokrytí potřeb integrace, tak vy jste říkala, že tu máte tedy metodika, to je povinně...?

Metodik prevence na škole být musí, školní psycholog ten naopak být nemusí a výchovný poradce být opět musí. Máme tu ještě speciálního pedagoga pana ředitele a ten se hodně těm cizincům věnuje. Máme to dokonce udělané tak, že my jsme dvě výchovné poradkyně. Já mám na starost všechno možné a paní kolegyně by se měla zaměřovat právě na ty cizince, takže těm se věnuje ona extra.

A jak je to s cizinci po finanční stránce? Hádám ani na středních školách nedostávají školy na žáky s OMJ peníze navíc.

No tím, že oni nemají nárok na navýšení finančních prostředků, to se musí objevit vlastně buďto ze SPC nebo PPP, tak my žádné speciální finanční zdroje, že bychom měli něco přímo cíleně pro žáky s OMJ, to nemáme. Ale když se podíváme po naší škole, tak je vidět, že pan ředitel dělá vše pro to, aby byla maximálně vybavená. Takže myslím, že finanční prostředky jsou, a když my jako učitelé řekneme, že bychom potřebovali tohle a tohle, nebo když ti dva vyučující, kteří vyučují češtinu pro cizince, že potřebují pro ně takovou učebnici nebo jiné pomůcky pro jejich práci, tak s tím fakt není žádný problém.

A nemáte přehled o tom, zda Vaše škola nečerpá z nějakých rozvojových programů a různých grantů?

To si myslím, že nečerpáme. Někaké granty máme, ale spíše na věci jako mobility v zahraničí a podobně, ale na tohle určitě ne. Asi je možné získávat něco i přes Ministerstvo vnitra, ale my ty potřeby zatím nepociťujeme, si myslím, takže to je ten důvod. Ale je pravda, že to Ministerstvo vnitra a jeho odbor práce s cizinci nabízí nějaké možnosti finanční podpory. Nicméně my se to snažíme pokrýt z těch zdrojů, které máme, a myslím, že pan ředitel se snaží sehnat maximální množství finanční jak na provoz, tak materiální vybavenost školy. Asi možná pokud by těch cizinců nějak rapidně přibylo, což i díky těm přijímačkám nepředpokládám a tady se to drží pořád stabilně kolem 50, tak si myslím, že kdyby taková situace nastala, tak možná. Paní zástupkyně se zaměřuje na granty a jistě bychom nějaké finance tímto směrem čerpali, ale zase žádat o grant bez nějakého odůvodnění nemá smysl a my žádnou takovou potřebu zatím nemáme.

Na základních školách existuje problém toho, že různé programy se vypisují na kalendářní, nikoliv na školní rok, z čehož pak vyplývá pro školy řada komplikací. Platí to i pro střední školy?

Ano, to je všude a to se týká i těch našich dalších grantů a těch šablon, které jsou teď vypsáné, to jsou vlastně peníze, které jsou rozdělované tak, aby školy nemusely vymýšlet vlastní grantové žádosti, tak proto se tomu říká šablony, jelikož jsou vypsány na konkrétní oblasti. No ale samozřejmě přesně tak jak to říkáte, je to rozumně uděláno tak, že jsou na dva roky, nicméně pokud budeme čerpat šablony, řekněme, na doučování, tak musíme zkrátka po celé dva roky ty peníze čerpat.

Hraje na střední škole v čemkoliv nějakou roli to, zda dítě pochází z EU nebo ze třetích zemí?

Já tedy nevím o tom, že bychom to nějak rozlišovali. Rozhodně ne, protože češtinu pro cizince nabízíme všem studentům. Chodí tam ta zmíněná Linda, spousta studentů z Ukrajiny a tak dále. Já vlastně přemýšlím, jestli tu máme někoho s OMJ, kdo by potřeboval pomoc v rámci EU, že by to byly státy, ale to si myslím, že tu nikoho takového nemáme. Měli jsme tady, myslím, že to byla Chorvatka, no ale ta mluvila perfektně česky a měla samé jedničky, takže ta žádnou pomoc nevyžadovala.

A jak je to se studenty, kteří pocházejí ze Slovenska?

My slovenštinu vlastně tolerovat nemůžeme v rámci češtiny, tam to zkrátka nelze. Ale když na mě nějaká studentka promluví slovensky, tak mně to nevadí. Ale ona samozřejmě se musí

připravovat na maturitu z češtiny, protože jestliže tady chce zakončit studium, tak ho musí zakončit maturitní zkoušku z češtiny, no a tam, kdybych je měla na češtinu, tak tam bych jednoznačně vyžadovala, aby mluvila česky.

A pokud by šlo třeba o nějaké jiné předměty, tak byste slovenštinu tolerovala?

Vzhledem k tomu, že jsme škola, která je státní a vyučovacím jazykem je tady čeština, tak bych ji nejspíš měla k tomu, ale zřejmě i z té pozice, že jsem češtinářka, aby mluvila česky. Mně osobně nevadí, kdybychom měli v kabinetu mluvit slovensky, tak mně to nevadí. Ale možná by to mohlo přinášet problémy v té třídě, protože dneska už mnohé děti zkrátka nerozumí slovenštině, takže já nemůžu vyučovat a mluvit s ní slovensky, protože ostatní by nerozuměli. Ale ona se snaží mluvit česky a myslím, že se od prvního ročníku velmi zlepšila.

A jak je to se spoluprací Vaší školy s neziskovými organizacemi, například jste již zmínila METU.

Tam právě ta moje paní kolegyně je s ní v kontaktu, protože ta se snaží shánět všelijakou podporu, tak předpokládám, že na METU již jistě narazila. A zda shledáváme pomoc nezbytnou nebo nepostradatelnou? Já si myslím, že my tím, že máme velmi šikovné kolegy, tak my si tu opravdu vystačíme s nějakou takovou samopomocí, že vyloženě, že bychom vyhledávali jejich pomoc, to asi ne. Spíše tak, že dětem nabídneme „Odpoledne můžeš chodit sem a sem.“ Celkově, jak o tom přemýšlím, tak i jazykově jsme velmi soběstační. Kdyby přišel někdo z Francie, máme tu francouzštináře. Také španělštináře, italsky mluví jedna kolegyně. Máme tu teď i jednoho, který mluví dokonce řecky. Takže si myslím, že jazyková vybavenost učitelů tomu velice napomáhá a většinou, když ti cizinci přijdou, tak jak říkám – buď mluví rusky, nebo anglicky. Navíc ještě spolupracujeme s ASF nebo AFS, ale to je mezinárodní organizace, která zajišťuje studentské výměny, takže my tady teď máme ještě jednu dívku a ta je z Argentiny. Nicméně to není studentka, ta je pouze na studentskou výměnu. Nicméně to byla i ta Linda, jenže té se tady zalíbilo a už tady zůstala.

A jak je to s maturitní zkouškou u studentů s OMJ?

No tam, jak jsem už říkala, mohou mít pouze výkladový slovník při slohové práci, to je jediná pomoc. Upřímně řečeno, nevím, co by s ním dělali. To je asi jen tak, aby něco měli. Neumím si představit, jak by psali slohovou práci za hodinu a půl a měli k tomu slovník a měli se ním prohrabávat. Na spoustu věcí si vlastně přicházím sama, když pomáhám Lindě s vybíráním knih do maturitního seznamu a řeším to s ní, probírám to s ní. A s tou slohovou prací to bude zřejmě

něco, co se může nějakým způsobem naučit, třeba popis nebo formální dopis. Takže to jsem si tak vymyslela a na nedávném semináři mi to potvrdili, že u cizinců asi člověk nemůže úplně chtít, aby napsali vypravování. Je to třeba tak, že já ji mohu naučit motivační dopis, jaké má náležitosti, jaký jazyk tam má použít, jak se tam má vychválit a ona bude mít naučený motivační dopis naučený například na to, že chce jít pracovat třeba do call centra. A v zadání prací se objeví třeba napsat motivační dopis pracovníka na letním táboře a ona to sice musí samozřejmě nějak modifikovat, ale ten základ má. Takže to si myslím, a mám to i potvrzeno, že je jedna z cest pomoci.

Příloha E – rozhovor s prvním studentem s OMJ SOŠ pro administrativu EU

Poprosím tě, abys o sobě pro začátek něco řekl.

Tak já jsem původně z Ukrajiny, moji rodiče procovali na Ministerstvu zahraničních věcí a občas někam i jezdili. Převážně to byl otec, který měl vyšší funkci, působil přímo jako diplomat a první čtyři roky svého života jsem strávil v mateřské škole v České republice. Takže tehdy jsem se ještě dokázal bavit s těmi dětmi, ale nevzpomínám si téměř na nic z toho období, jen vím, že mi tam občas nerozuměli, tak jsem si těžko dělal kamarády. Pak jsme se vrátili, protože práce toho velvyslance skončila a nastoupil jsem normálně na základní školu na Ukrajině, učil jsem se ukrajinsky, klasicky literatura a všechno co k tomu patří. Pak ale začal problém, že během čtvrté třídy základní školy začala epidemie a bohužel můj otec umřel. Takže moje matka měla všechno převzít a začít plnit funkci mého otce na tom ministerstvu a dostala nabídku působit zase v České republice, tak jsme se sem přestěhovali, bylo to domluveno na 4 roky, takže pro mě šestka, sedmička, osmička a devítka. Nicméně to období muselo skončit, plánovalo se, že budu pokračovat ve studiu zpátky na Ukrajině, nicméně tam by mě nikam nevzali, protože je tam úplně jiná úroveň a studuje se tam trochu jinak, měl bych mezery v ukrajinské literatuře, v ukrajinské gramatice i v ukrajinské historii, protože tady jsem studoval všechno české. Ne že by mě nikam nevzali, protože bych na to neměl, ale spíš protože bych neudělal ty zkoušky, i kdybych se hodně snažil.

Pokud se nepletu, tak na Ukrajině to máte i trochu jinak, že jdete ze základní školy, která je tam delší, rovnou na Univerzitu?

Ono to bývá tak, že normálně je těch devět tříd, ale taky máme ještě desátou a jedenáctou, které slouží jako střední, takže pokud absolvujeme tyhle dvě třídy, tak už máme vlastně střední vzdělání.

Aha, tak to je zajímavé. Ty jsi tedy přišel do šesté třídy do Česka, jak to tam řešili na té základní škole, že jsi přišel a vůbec jsi neuměl česky?

Já jsem se dostal zrovna na takovou základní školu, jelikož bydlím v Dejvicích a tam je zrovna těch velvyslanectví hodně, tak je tam jedna výborná škola, kde mají celkem dost cizinců. A tam jsem měl ve třídě náhodou zrovna jednu holku, která byla z Ukrajiny a byla tam už dříve než já a uměla česky, takže ze začátku to bylo tak, že jsem ničemu nerozuměl, ale ptal jsem se té své spolužačky.

Takže ta pomoc tedy vypadala tak, že ti většinou překládala a případně ti něco dovysvětlila?

Ano.

Dobře. A co se týká češtiny jako pro tebe druhého jazyka, tak se učíš pouze tady nebo chodíš i někam jinam na doučování?

Ze začátku to bylo tak, že prvního půl roku jsme sháněli nějakého učitele a zrovna jsme našli jednu ženu, která studovala na ruské škole v Česku a tam zároveň studovala i češtinu pro ruský mluvící, takže jelikož já jsem Ukrajinec a umím i rusky, protože jsou to velmi blízké jazyky jako čeština a slovenština, tak já jsem se od ní s pomocí ruštiny učil česky a začal jsem si osvojovat tu slovní zásobu, základy gramatiky a takhle jsem se s ní učil zhruba dva roky. Pak jsem přestal, protože už to nemělo smysl u ní nějak pokračovat, protože už mě naučila veškeré základy. A jediné co mi ještě pomáhalo, bylo, že jakmile jsem se něčemu naučil, tak jsem se to snažil využít ještě v té třídě. Takže jsem spíše naposlouchával tu češtinu, snažil jsem se chytit té řeči a jakmile jsem něčemu nerozuměl, tak jsem se snažil zeptat těch spolužáků, co to znamená. Když nevěděli, tak jsem řekl „Zkus vymyslet nějaké synonymum anebo popsat nějak jak to vypadá.“

A pomáhalo ti také, že ukrajinština je slovanský jazyk, stejně jako čeština?

Trošku ano, ale nebyl to až tak přínosný faktor.

A jak vypadá spolupráce tady na této střední škole? Můžeš dostávat nějaké úlevy v češtině?

Na to existuje speciální zákon nebo nějaká podmínka, myslím. Takhle, první dva roky co přijdu z ciziny, můžu být neklasifikován z jakéhokoliv předmětu, ale jelikož jsem měl tu ukrajinskou spolužačku a nakonec i dostatek úrovně ještě z Ukrajiny, tak jsem byl neklasifikován jen ze

dvou předmětů během toho prvního roku tady. Potom už jsem musel pracovat jako ostatní čeští žáci, což pro mě bylo i trochu nevýhodné, protože jsou v čeština ta íčka, která dodneška moc neumím.

Tak to je problém i některých českých studentů, takže v tom rozhodně nejsi sám. A ještě bych se zeptal, jak se ti jinak žije na této škole? Myslím, že konkrétně tahle je zrovna dost multikulturní, přívětivá a dobře vybavená na to, aby tady byla spousta cizinců. Pociťuješ to?

Jsem tady spokojen. Já nejsem člověk, co by si na něco stěžoval, já jsem vždycky rád za to, co mám. Na druhou stranu, když si vzpomenu na základku, tak to nebyla až tak slušná základní škola. Byli tam poměrně agresivní lidé, nicméně zároveň s nimi byla sranda. Takže občas dělali takové ty vtípky jako „Bud' zticha a jdi zpátky na Krym.“, ale já jsem se neurážel a vážně jsem to bral spíše jako srandu a v tom jsme si nakonec i rozuměli.

Jak jsem slyšel, tak když sem přicházejí lidé z Ukrajiny, podobnost jazyka způsobuje, že mají pocit, že všemu už rozumí a pak na sobě už dál nechtějí pracovat. Myslíš, že to byl i tvůj případ?

Tak pokud jde čistě o jazyk, tak jak jsem měl tu učitelku češtiny, tak to trvalo právě jen jeden rok a ten úplně stačil na to, abych už uměl základy, nicméně já ji poprosil, abychom si to protáhli ještě na ten další rok, vážně jsem si to chtěl vylepšit, chtěl jsem dokonale mluvit česky, abych neměl nakonec vůbec žádné potíže. Takže jednu roli sehrálo to, ale obrovskou roli sehrálo i to, že jsem se pohyboval v tom prostředí, protože skrze to prostředí jsem se vlastně sám nevědomky učil tu češtinu, například jsem se naučil správně dávat to „se“, zvrtné zájmeno sloves, třeba jmenuji se, že to může být nejen u toho, ale třeba pak i někde uprostřed té věty.

A to v ukrajinštině nemáte?

Sice máme, ale tam se to používá jako koncovka toho daného slova, takže se to píše vždycky za tím slovem, nemůže to být jinde.

Aha. Jinak tady na škole je více studentů z Ukrajiny, tak myslíte si, že je dobrý nápad povídat si ukrajinsky nebo je lepší držet s tou češtinou, abyste se to třeba více naučili?

Takhle, sice i ve třídě mám teď další Ukrajinku, které často pomáhám s učením, a když jsme ve skupině my dva a nějací Češi, tak se mezi sebou bavíme samozřejmě česky, aby i ostatní rozuměli, ale když vím, že jsme sami a nikdo nás neposlouchá, tak čas od času použijeme spíše tu ukrajinštinu. Myslím si, že oba už známe tu češtinu natolik, abychom si mohli dovolit ji

v soukromí neprocvičovat, ale asi to záleží i podle nálady. Když tak jeden začne mluvit, tak druhý v tom pak pokračuje. Podle mě i záleží, jakou úroveň má ten člověk. Pokud by měla spíše základní úroveň té češtiny, tak si myslím, že je lepší aby mluvila česky s těmi Čechy, protože pak by naposlouchala tu češtinu a mluvila česky. Neříkám, že chci nějak omezit komunikaci v ukrajinštině, ale je lepší to někam kombinovat.

A co třeba terminologie spojená se zaměřením školy, s tím není nějaký problém v souvislosti s jazykem?

Jak říkám, když něčemu nerozumím, tak se někoho zeptám anebo pochopím význam z té věty a zbytek si domyslím. Vždycky mě učili, že není důležité znát všechna slovíčka, ale jen ta základní a zbytek věty se pak dá vždycky domyslet.

To je pravda. A co tě ve škole nejvíce baví, máš nějaký oblíbený předmět?

Vysloveně asi ne, to bych neřekl. Trochu mě baví právo a veřejná správa, protože to jsou věci, které se vyplatí vědět v životě a zároveň vždycky kladu důraz na jazyky. Jsem vlastně multikulturní, mluvím ukrajinsky a rusky, češtinu běžně využívám, angličtina – základ všeho, španělština, tu mám jako druhý cizí jazyk tady ve škole, jeden rok jsem zkoušel učení italštiny, tedy ne italštiny, francouzštiny! Ale potom většina zájemců odešla, takže to už se nevyučuje a mám tam teď takovou pauzu. Taky jsem začal studovat latinu s jedním učitelem a to ani nebyla jakože... školní akce, to jsme se vyloženě jen scházeli a dělali to jen pro radost. A tu italštinu, tu jsem se učil na Ukrajině na té základní škole.

A máš třeba něco, co ti naopak nejde? Například kvůli tomu jazyku.

Asi ne. Takhle, když mi něco nejde, tak si říkám, že se musím víc snažit. Ale když se zamyslím, tak s jazyky to mám v pohodě. Veřejná správa, právo, to se vždycky dá naučit, sice jsou to odborné věci, ale jsou to předměty, které se týkají praktického života, a taky se to dá docela dobře pochopit. S češtinou už tolik problémy taky nemám, literatura, tu beru spíše jako pohádky.

A doma se jinak bavíte ukrajinsky nebo česky?

Doma se bavíme ukrajinsky, protože právě rodiče jsou z Ukrajiny a i oni mají trošku horší úroveň češtiny.

A když byla nějaká potřeba komunikace mezi školou a rodinou, tak nepůsobil jsi tam někdy jako jakýsi mediátor nebo překladatel?

Takhle to nejdřív trochu bylo, ale většinou zaměstnanci toho velvyslanectví musejí projít speciálním jazykovým kurzem před tím, než do té země vyjedou, takže rodiče základy uměli a vždycky se nějak s tím člověkem domluvili. To právě i jinde, třeba když jsme byli například v restauraci, tak to bylo „Andreji, zeptej se. Andreji, zeptej se.“

Nechtělo se jim mluvit, myslíš?

No, nevím, jestli nechtělo, ale možná měli pocit takové té trapnosti trošku nebo měli strach.

Chtěl bys jít na vysokou školu po střední?

Ted' jsem plánoval nějak začít vyhledávat nějakou vysokou, ted' zrovna před dvěma dny jsem se dozvěděl, že rodiče chtějí pracovně poslat do Brna. Řeknu trochu osobní věc, moji rodiče jsou lidé, co vždycky pracují na 100% a vždycky se snaží nějak zlepšit ten systém a to na někoho může působit, že se do něčeho pletou a pak se takových lidí chtějí ostatní zbavit. Takže je posílají do Brna, takže buď budu muset shánět nějakou střední školu pro čtvrtý ročník v Brně anebo si pronajmout tady v Praze byt. Na Ukrajinu bych se vrátit nechtěl, to by asi nedopadlo dobře.

A jsou nějaké velké rozdíly mezi českou a ukrajinskou kulturou, na jejichž střet bys narážel?

Jsou to maličkosti hlavně ve zdvořilosti. Vy jste třeba zvyklí vejít do místnosti a pozdravit, občas třeba začnete i konverzaci, i když se neznáte. Vždycky poděkujete a řeknete „Na shledanou.“ To je pro vás úplně normální. Zatímco na Ukrajině vstoupíte do místnosti, všichni se na vás podívají a nepozdraví, když jste třeba v obchodě, tak prodavačka jen řekne, kolik to stojí a nerozloučí se, nepoděkuje. Jsou to zkrátka tyhle maličkosti, takže když sem člověk přijde z takového prostředí, tak ho zaskočí přívětivost toho národa, ale jinak na rozdíly nenarážím. Ted' mě napadá, že je rozdílný i přístup ve školách. Já jsem studoval na Ukrajině ve škole, které se říká specializovaná škola, což je s nějakým určitým zaměřením, ale zároveň to byla základní škola, která byla zaměřena obecně, třeba jak na přírodní vědy, tak na jazyky. Angličtinu jsme měli hned od první třídy, italštinu od druhé třídy, ve třetí třídě jsme brali ty obecné vzorečky matematiky, kdežto tady jsem to zažil teprve v nějaké sedmé třídě. Takže je vidět, že tam je kladen na žáky větší nátlak. Neměl jsem tehdy na nic čas, vrátil jsem se domů a dělal domácí úkoly. Moji rodiče třeba jako malí dělali navíc ještě dílny, třeba chodili na malování nebo nějakou práci s papírem, ale já měl čas pouze na ty domácí úkoly.

Řekl bys tedy, že v porovnání s českou školou to bylo na Ukrajině striktnější?

Mnohem striktnější. Tam toho zkrátka bylo opravdu hodně a přístup Ctrl+C a Ctrl+V by tam rozhodně neprošel.

Studuje se ti tedy ve výsledku v České republice snáz?

Popíšu první den v české škole, seznámil jsem se s tou ukrajinskou spolužačkou, skončila první hodina a ptal jsem se, co je za domácí úkol – nic. Druhá hodina skončila a ptám se, co je za domácí úkol – nic. To už jsem se začínal divit a ke konci dne jsem se zeptal, jestli máme vůbec nějaký domácí úkol – nic. Tomu jsem se tehdy opravdu divil, na Ukrajině si dodnes pamatuji den, kdy jsme pouze jednou nedostali domácí úkol a to protože učitelka zapomněla. V Česku přijít po škole domů a začít jen tak odpočívat, to jsem si říkal, že snad není možné. Pamatuji si, že na Ukrajině jsem na to byl i psychicky špatně, že rodiče se mě třeba zeptali „Andreji, co chceš k narozeninám?“ „Nic, nestarejte se o to, já jdu dělat úkoly, prosím nerušte mě.“ Takže tehdy jsem v Česku nevěděl, co se sebou mám po škole dělat, ještě jsem neuměl ten jazyk, abych si mohl s někým povídat a něco se dozvídat, byl jsem takový uzavřený. Někdy jsem prostě jen ležel a koukal do stropu, dokud nepřišli rodiče.

Čili na Ukrajině jsi neměl příliš času sám na sebe a tady ho máš. A jak ten volný čas teď vyplňuješ?

Tak tím, že stále bydlím na Dejvicích, tak chvíli trvá, než sem přijedu, takže cestovním. Ale jinak mám striktně daný systém, že v 9 chodím spát, protože jinak nezvládnou ten následující den. Takže zhruba od 5 do 9 je můj nevolnější čas a ten využívám na kontakt s kamarády ze základky, občas někam zajdeme, řekneme si co nového. Taky jsem chodil na různé kroužky.

A jinak co se týká této školy, dokázal bys z tvé pozice zhodnotit úroveň integrace, jak se škola vypořádává s cizinci, jestli je to dobře nastaveno?

Teď máme ve třídě jednu Číňanku, která k nám přišla až do třetího ročníku. Kdybych to měl zhodnotit, tak učitelé si všimají, že nemá dobrou češtinu, ale stále se jí snaží nějak naučit nebo jinak pomáhat. Například na angličtině s paní Borovičkou, když něco překládáme z angličtiny do češtiny, tak ona se pak zeptá ještě schválně té spolužačky, jestli rozumí tomu slovu nejen anglicky, ale i v češtině. To si myslím, že je správný přístup.

Ty osobně cítíš větší pomoc spíše ze strany spolužáků nebo ze strany pedagogického sboru?

Asi spíše ti spolužáci, ale zároveň i já je musím sám trochu navádět, aby mi v nějaké situaci pomohli, přeložili nebo vysvětlili. Rád se třeba ptám spolužáků, jestli se nechtějí nechat ode mě vyzkoušet, protože oni si procvičí tu látku a já si procvičím češtinu, takže je to vzájemný přínos.

A jak to máš s mluvením a psaním v češtině?

Já mám velice malou absenci, takže mám skoro všechny zápisky, často je půjčuju lidem a oni mi pomáhají tak, že mi v nich občas něco opraví a já až si to budu číst, tak už si budu číst tu správnou verzi a naučím se to dobře česky. Taky když jsme měli číst nějakou knížku nebo povinnou literaturu, tak jsem si vždycky vybral tu nejlustší s tím, že tam bude hodně té slovní zásoby, bude to ve správném tvaru atd. Takže i když mám problém s těmi íčky, tak pokud je napíšu správně, tak ne kvůli tomu že znám ta pravidla, ale vím, že v této situaci jsem to kdysi zahlédl napsáno tak a tak. Neříkám, že člověk musí rozumět všemu, ale při čtení zkrátka člověk pochopí strukturu toho textu, a jak se tvoří ta čeština.

A z čeho myslíš, že pramenila ta tvoje motivace a odhodlání naučit se perfektně česky?

Rodiče. Ne že by na mě byli přísní, ale vždycky věděli co říct, abych zapracoval. Netlačili přímo na mě, ale třeba na přímo na tu moji poctivost a spravedlnost. Dalo by se to možná vnímat jako emocionální vydírání, ale já jsem rád. Ve výsledku nemám problém s ničím a jsem pracovitý.

Příloha F – rozhovor s druhým studentem s OMJ SOŠ pro administrativu EU

Na začátek tě poprosím, aby ses představila, například jak jsi tady dlouho, jak ses sem dostala, proč jsi sem přišla a tak dále.

Tak jo. Tak já jsem tady asi tři roky, přijela jsem v roce 2015 kvůli jednomu výměnnému programu, který se jmenuje AFS a ten program je takový mezinárodní a mezikulturní, že tady vlastně studuju na české škole a žiju u české rodiny, abych věděla víc o české kultuře. A na konci toho školního roku jsem se rozhodla, že sice ten program už bude končit, ale já bych tady chtěla pokračovat ve studiu. Takže jsem skončila ten program a pak když jsem se vrátila do Číny a v září zpátky do Česka a tím jsem začala být už normální studentka jako ostatní, ne výměnná studentka.

A proč sis vybrala zrovna Česko, měla jsi pro to nějaké konkrétní důvody?

První důvod je, že tehdy mi bylo 15 let a já jsem neměla moc možností a sice jsem mohla jet třeba do Anglie nebo do USA, ale to se mi nechtělo, protože už tehdy jsem se učila docela

dlouho anglicky, tak jsem chtěla samozřejmě nějaký nový jazyk. A pak mi táta jednou vyprávěl o Česku, o Praze a třeba o Krtečkovi, tak mě to docela zaujalo. Hodně lidí z Číny neví o Česku, takže když jsem řekla, že pojedou do Česka, tak nevěděli, kde to je a tím jsem si řekla, že bych se chtěla dozvědět víc o té kultuře, protože je pro nás docela neznámá.

A ty se tedy učíš češtinu až do té doby, co jsi poprvé přijela do Česka?

Ano.

Tak to mluvíš tedy výborně, to je super. Zeptám se, chodíš se učit češtinu ještě někam jinam kromě tady ve škole, třeba na nějaké doučování?

V prvním roce jsem měla doučování od AFS a teď chodím do jazykové školy se státní zkouškou z českého jazyka. Já teď vlastně chodím na takový přípravný kurz na úrovni B2 jako příprava právě na tu státní zkoušku a samozřejmě jsem věděla, že ta zkouška je úplně odlišná od maturity, jenomže jsem potřebovala trénovat víc mluvenou češtinu.

A tam na ten kurz chodí tedy více cizinců?

Ano, je tam 15 cizinců, ale jsou všichni dospělí a většinou jsou třeba z Ruska, Ukrajiny nebo Běloruska.

A máš pocit, že tě tahle jazyková příprava dostatečně vybaví, že to je dostatečné?

K maturitě asi moc ne, ale jinak si myslím, že ano. Díky tomu kurzu vlastně vím, kde mám nedostatky v gramatice. Předtím jsem si myslela, že tu látku už znám a umím, ale pak když dělám cvičení, tak mám stejně hodně chyb, tak v tomhle mi to pomáhá.

A jak je to tady ve škole? Pomáhají ti spolužáci, že ti třeba v něčem poradí nebo něco přeloží?

Jo. Někdy nerozumím přísloví nebo nějakým větám v české knize, tak moji spolužáci mi hodně pomohli tím, že mi vysvětlovali, co to znamená a když jsem si s nimi psala, tak mě opravovali. Ale to asi spíš na psaní, protože v mluvení je to občas otravné, když vždycky skočí do řeči a řeknou, že dělám chyby. Ale mně to pak už nevadí, protože myslím, že mi to fakt pomůže.

A nepoužívají třeba i angličtinu, aby ti vysvětlili významy nějakých slov anebo spíše česky?

Někdy i anglicky, protože někteří mluví anglicky fakt dobře, tak když si myslí, že bych asi česky nerozuměla, tak se snaží něco vysvětlit anglickým slovem, ale osobně takový způsob

nemám ráda. Protože myslím, že bych lépe rozuměla, kdyby to vysvětlovali česky, nicméně v prvním roce se se mnou i bavili celkově anglicky.

A chodíš do školy ráda? Baví tě to tady?

Jak kdy, protože mě fakt nebaví testy a myslím, že to asi nikoho. Ale docela mě baví chodit do školy a povídat si se spolužáky, protože my nemáme až tolik možností se jindy vidět, třeba jít ven po škole nebo někdy o víkendu, protože každý má svoje věci. Anebo někdy chodíme se školou a máme zajímavé aktivity, třeba chodit do muzea nebo do knihovny, minulý týden jsme byli třeba v NTK.

A jaký máš nejradši předmět tady ve škole?

Mně se docela líbí čeština. Kvůli češtině jsem tady zůstala. A myslím, že ještě angličtina, protože angličtina je asi jediný předmět, ve kterém rozumím úplně všemu a můžu říkat, co chci a taky mi přijde, že na angličtině ta hodina uletí strašně rychle, ne jako na španělštině nebo jiném předmětu.

A jak je to, protože tahle škola je odborná, je zaměřená na něco, s termíny a odbornými slovy? Nemáš s tím problémy proto, že čeština není tvůj první jazyk?

Nejdříve ano. Řekla bych, že hlavně vloni, protože jsem nastoupila poprvé do nové třídy, tak jsem s tím měla velký problém. V našem oboru je hodně odborných výrazů, například hodně u práva nebo u veřejné správy a hodně z nich jsem ani neznala v čínštině. Takže jsem strávila hodně času na překládání všeho do angličtiny a následně do čínštiny. Nebo někdy jsem jenom hledala na wikipedii, protože tam mají hodně jazyků, tak si můžu překliknout na jiný. Teď už nemám ten problém, možná proto, že už znám hodně slov a jenom někdy nerozumím pár odborným slovům. Většinou si hledám na internetu, co to znamená nebo se zeptám rodiny nebo spolužáků.

A jak vypadá pomoc ze strany učitelů tady ve škole? Snaží se ti nějak vyhovět nebo ti pomoci?

Vloni ano, ale teď spíš už ne. Možná pouze na češtině. Moje učitelka na češtině mě zná a ví, že mám potíže s češtinou, tak mi někdy pomáhá, třeba nějaké cvičení je pro mě příliš těžké a ona mi řekne „Tak to zkusíme a jestli to nejde, tak já ti to vysvětlím a pak to doděláš potom.“ Ale celkem ani tam nemám úlevy, protože dělám stejné testy jako ostatní, takže dostávám docela příšerné známky.

A nedostáváš třeba více času na ty testy?

Mohla bych, ale většinou jsem to vždy odevzdala ve stejném čase jako ostatní.

A co ti přijde na češtině nejtěžší? Který aspekt toho jazyka?

Myslím, že „se“ a „si“ a taky dokonavý a nedokonavý, to fakt neumím. Už jsem se stokrát ptala učitelky, jak můžu odlišit dokovaný a nedokonavý způsob a někdy jsem to v tom okamžiku pochopila, ale když to musím využívat v praxi, tak to nejde.

A jak ti to vysvětlila?

Dokonavý je spíše jako jedenkrát a nedokonavý je spíš jako pořad, nějak opakovaně.

Tak to ti vysvětlila celkem dobře. A narážíš na nějaké kulturní rozdíly v každodenních situacích? Je nějaký zásadní rozdíl mezi čínskou a českou kulturou? Třeba v chování nebo přístupu. Nebo třeba mi mě zajímalo, jaký je rozdíl mezi českou a čínskou školou?

Tak to je velký rozdíl. Je tam velký rozdíl na příklad v Číně musíme každé ráno cvičit, musíme běhat po hřišti. Anebo když jsem byla a základce, tak jsme museli přijít do školy brzy, abychom uklízeli školu, jakoby jak třídu, tak hřiště a tak. Ale to není jako jenom my, ty skupiny se střídaly, třeba dneska moje třída a příští týden jiná třída. Anebo tady každý má svačinu, abychom se o přestávce najedli, ale v Číně to, myslím, nemůžeme mít. Protože když jsem byla na základce, na střední jsem v Číně nechodila, ale na základce jsme nesměli mít svačinu, mohli jsme mít jenom oběd ve škole. Proto jsem nejdřív, když jsem přijela, ani nepotřebovala svačinu a teď bez ní nepřežiju.

A co třeba náročnost, přišlo ti, že to je v Číně těžší? Studuje se ti lépe tady nebo v Číně?

Myslím, že je to tak nějak stejné. Jen ten studijní způsob je trochu jiný. V Číně se učíme hodně věcí z paměti a někdy se tam píše test, aniž bychom věděli předem, že budeme psát test. Ale mně přijde, že to je pro mě asi úplně jedno. Někdy si říkám, že by to i v Číně bylo možná jednodušší, ale ne kvůli učení, ale kvůli tomu jazyku, tam rozumím všemu. Teď mi to ale aspoň tady přijde zajímavé a učíme se podle mě hodně věcí, které se učí v Číně až na univerzitě, třeba právo nebo ekonomika. Tyhle předměty jsou zajímavější než chemie a fyzika. Tyhle předměty jsou užitečnější. Ale někdy mě bavily i předměty v Číně, které tady nemáme, třeba malování, umění nebo hudba.

A jak se na to tváří rodiče, že jsi tady sama?

Oni mě podporovali, protože... no jako nejdřív jsem nechtěla jet do zahraničí tak brzy. S rodinou jsme se o tom hodně dlouho bavili a můj původní plán byl, že dokončím střední školu tam v Číně a pak se přihlásím na anglickou univerzitu, ale pak jsem se dozvěděla o té možnosti se zúčastnit toho programu AFS. Mně přijde, že jeden rok na výměnný pobyt je docela zajímavý a zase bych věděla, jestli fakt bych zvládla a zvykla si na cizí život a tak. Tak jsem si řekla „Tak jo, zkusím to.“ a přijde mi, že mi to docela jde, nemám moc problémů. Někdy mi chybí rodina, samozřejmě, ale vím co je můj cíl a co chci, takže není to tady tak velký problém. Rodiče tomu taky rozumí a chápou to, a proto mě taky podporovali.

Tady v Česku je poměrně velká komunita z Číny, tak setkala ses s někým, kdo by ti třeba poskytl nějakou pomoc nebo rady od těch, kdo tady žije už nějakou radu?

Spíše já jsem pomohla. Moje bývala hostující rodina vlastní cestovní kancelář, tak jsem jim pomohla. Ale přijde mi, že ten kulturní rozdíl je velký a někdy jsem vysvětlovala, že to, co chtějí po Číňanech, že to nejde. Když sem cestují, tak mají úplně jiné cíle. Třeba hodně si nakupují nebo chtějí úplně kompletní plán, jak ubytování, stravování, úplně všechno. A tady v České republice mi přijde, že ta kancelář má spíše takové denní nabídky nebo maximálně dvoudenní, ale nemá celý pobyt včetně stravování a ubytování. Tak kvůli tomu mi přijde, že máme hodně problémů v komunikaci s Čínou. Sice posílali hodně emailů čínským firmám, ale žádná z nich nereagovala. Já jsem jim říkala, že takhle to nejde, že Číňané chtějí kompletní cestování plán a ne jen denní nabídku a oni na to řekli, že to nemají. Přijde mi, že ta spolupráce by šla, kdyby ta čínská strana by žádala asi méně. Teď má svoje strana každý názor a nemají nějaký společný bod a to je pak těžké spolupracovat.

Dobře. A zeptám se, máš nějaký plán do budoucna, chtěla bys tady jít na vysokou, případně co bys chtěla studovat?

Povolání zatím nevím, ale na studium bych řekla, že bych chtěla jít na psychologii, sociologii a politologii nebo ekonomiku. Ale na nějakou fakultu se teď určitě nedostanu. Třeba nejvíc mě původně zaujala ta právnická fakulta, ale je to příliš těžké už jen pro Čechy, tak tím jsem zjistila, že pro mě je ta šance docela nulová. A pak jsem si taky zkoušela ty SCIO testy a to bylo peklo. A ještě jsem se zamýšlela, že bych se hlásila na fakulty, které nevyžadují ty SCIO testy, pouze přijímačky, které bych zvládla, třeba na VŠE bych chtěla jít na mezinárodní vztahy a oni chtějí jen přijímačky z matematiky a ze dvou cizích jazyků. A to myslím, že zvládnou, protože matiku umím a angličtinu umím taky, jen ten druhý cizí jazyk je docela těžší.

A co máš za druhý jazyk?

Španělštinu. Ale paní profesorka je hrozně milá. A je rodilá mluvčí, tak je to výhodnější. Když jsem se učila angličtinu s jedním klukem z Anglie, tak jsem pak měla úplně lepší pocit, když jsem mluvila anglicky, že jsem nemusela přemýšlet o tom jazyce a říkala jsem, co mě napadlo.

A ještě bych se tě zeptal, asi už na závěr, máš nějaký názor, co by se dalo zlepšit? Jak to ty ze své pozice vnímáš, že by se dalo zlepšit v pomoci cizincům. Třeba kde vidíš nějaké nedostatky nebo kde bys uvítala větší pomoc nebo nějakou změnu.

Já moc nevím, protože já znám ještě jednu z Ruska a mně přijde, že když se zeptáme učitelů, tak nám většinou dobře pomáhají a myslím, že neexistuje učitel, který by řekl „To není naše věc.“ Takže spíš bych asi poradila studentům, aby se více otevřeli a více komunikovali.

Paní profesorka mi říkala, že pro cizince tady je vedena čeština jako cizí jazyk někdy po vyučování. Tam docházíš nebo ne?

Docházím.